

REZUMATE

Volumul III, nr. 2 (6) /2012

Articole științifice

TEORIE, ISTORIE ȘI CRITICĂ LITERARĂ

Ipostazele naratarului

Diana Achim

Rezumat:

Problema naratarului – instanță fictivă a discursului narativ literar – a fost mai puțin studiată de teoreticienii literaturii. Mai precis, ea este abordată tangențial, din necesitatea de a păstra simetria instanțelor considerate importante – autorul, naratorul, personajul, cititorul – cu toate ipostazele lor.

Studiul naratarului este în primul rând un exercițiu interesant, de lectură „pe dos” a operei literare. În contextul teoriei discursului literar, naratarul seamănă cu Cenușăreasa. Lăsat în umbră, el susține prin funcțiile sale, mecanismul complicat al transmiterii mesajului de la narator la cititorul concret, intermediază, filtrează, leagă firele nevăzute ale istoriei și discursului, este atent, receptiv, activ, pentru că, metaforic vorbind, numai naratarului i se potrivește condurul povestirii spuse de narator.

Ca act de comunicare, discursul narativ literar este de neconceput în absența naratarului, pentru că naratorul se adresează întotdeauna cuiva, fie discret, fie direct.

Cuvinte-cheie: naratar, discurs, comunicare

Ipostaze ale relației imagine – cuvânt în literatură

Diana Brade

Rezumat:

Lucrarea tratează relația dintre imagine și cuvânt în contextul situației poeziei vizuale într-un teritoriu artistic de graniță. Prezintă o scurtă clasificare a artelor și relația expresie verbală – expresie vizuală în literatură și sublitteratură (spațiul alb în poezie, ilustrația de carte, benzile desenate, romanul grafic, poezia cu formă fixă).

Cuvinte-cheie: poezie vizuală, spațiu alb, ilustrație de carte, benzi desenate, roman grafic, poezie cu formă fixă

Tânărul Cioran și maladia ca revelator identitar

Emanuela Ilie

Rezumat:

În ultimii ani, bolnavul Cioran a început să intereseze mai mulți critici și istorici literari din România, în special după apariția surprinzătorului eseu despre maladiile filosofului, scris de Marta Petreu. Dar tânărul bolnav Cioran a rămas pentru majoritatea un mister. Folosind un punct de vedere sociologic, studiul de față se concentrează pe complicatul raport al tânărului diarist cu diferitele sale maladii, fie ele reale ori închipuite, pentru a scoate în evidență impactul semnificativ al figurii bolnavului, resimțite drept una dintre cele mai semnificative forme de alteritate, asupra vieții și operei cioraniene. În mod evident, pentru autorul *Caietelor* ori al volumului *Pe culmile disperării*, percepția neliniștitoare a identității sale biologice funcționează ca un catalizator esențial, care îi facilitează revelarea celeilalte forme de identitate, cea spirituală.

Cuvinte-cheie: maladie, identitate biologică, identitate spirituală, alteritate, jurnal

Traducătorii romanului englez

Calina Paliciuc

Rezumat:

Deși a circulat într-o măsură mai mică decât romanul francez, romanul englez, în original, și-a făcut apariția și în România. Acest fapt este evidențiat de comentariile prompte, apărute în presa română concomitent cu aparițiile londoneze.

Presa interbelică oferă o viziune panoramică asupra receptării romanului englez în acea perioadă.

Cei mai traduși autori în România interbelică au fost: Dickens, Wells, Oscar Wilde, Cronin. Cel mai cunoscut roman a fost *Jane Eyre* scris de Charlotte Brontë și tradus de Paul B. Marian.

Cuvinte-cheie: romanul englez, presă, titlu nepotrivit, afacere profitabilă

1984 de G. Orwell. Deconstrucția unei distopii

Toma Sava

Rezumat:

Articolul tratează receptarea critică a romanului *1984* de Orwell cu scopul de a oferi un context de referință pentru principalele teme pe care acesta le încorporează. Văzută ca un comentariu socio-politic al perioadei, ca mesaj de avertizare și uneori sugerând opera unui Swift radical, cartea rămâne relevantă și azi.

Cuvinte-cheie: socialism, teoria jocului, (re)construcția literară a trecutului, utopie administrativă, autobiografie, societate burgheză

Elemente de estetică a absurdului în teatrul lui E. Ionesco și al lui S. Beckett

Margan Claudiu

Rezumat:

Dramaturgia lui Beckett și a lui Ionesco și, în accepțiunea largă, dramaturgia absurdului este adesea considerată drept un moment de cumpănă în istoria teatrului. Deși există diferențe semnificative în ceea ce privește principiile estetice care stau la baza creației celor doi autori, convergențele sunt destul de numeroase. Mai exact, avem de-a face cu două stiluri diferite care apelează uneori la mijloace comune de expresie și care ajung, fiecare în felul său, la același rezultat. Prezentul studiu își propune să aducă în discuție tocmai mijloace care ar justifica existența unui stil sau a unei estetici a absurdului.

Cuvinte-cheie: estetică, absurd, teatru, poetică, senzorialitate, cunoaștere, tragicomic, creator, creație, onirism, imaginație

Predicatul și predicția. O abordare diacronică

Lizica Mihaș, Anca Stoenescu

Rezumat:

Teoria *predicativului* și a *predicției* prezintă interes nu numai prin sine, ca temă de cercetare, ci și prin istoria ei. Lucrarea de față urmărește tocmai acest din urmă aspect. Sunt trecute în revistă doctrinele și școlile care au avut în atenție raportul dintre categoria gramaticală *predicativ* și *predicție*. O primă abordare amplă a chestiunii apare în *Gramatica de la Port Royal*, unde, printre universalitățile lingvistice postulate, apare și categoria predicativului. A fost amintit, ca oponent al teoriei universalităților lingvistice și al orientărilor raționaliste, John Locke. Un accent aparte a fost pus pe opera întemeietorilor lingvisticii ca știință, Fr. Bopp, Rasmus Rask și Jakob Grimm, dar și pe neogramatici, cu ale lor legi fonetice imuabile. Un loc important în economia lucrării a fost acordat lui Ferdinand de Saussure și Școlii funcționale de la Geneva. Ca o prelungire a activității lingvistului genevez a fost analizată și concepția despre limbă, normă și vorbire a lui Eugen Coșeriu. Nu au fost ignorate nici Școlile de la Copenhaga și de la Praga, precum nici cea sociologică franceză, ilustrată prin Antoine Meillet. Lucrarea se încheie cu descrierea principalelor direcții ale lingvisticii americane, în special cea generativ-transformațională a lui Noam Chomsky și cea a cazurilor elaborată de Ch. Fillmore.

Cuvinte-cheie: limbă, limbaj, lingvistică comparativ-istorică, analiză funcțională, gramatică generativă-transformațională, teoria cazurilor

Numele predicativ – abordare contrastivă română-germană

Alina Pădurean

Rezumat:

În ultimii ani, cercetătorii și-au îndreptat tot mai mult atenția asupra studiilor de analiză contrastivă, acestea situându-se din nou pe un trend ascendent. De aceea, în acest studiu, ne-am propus abordarea contrastivă a numelui predicativ în limba română și în limba germană. Demersul științific este structurat pe două niveluri, respectiv identificarea punctelor de convergență și de divergență ale categoriei numelui predicativ în cele două limbi.

Cuvinte-cheie: analiză contrastivă, nume predicativ, propoziție, frază, funcții sintactice

Delimitări ale clasei verbale în română și engleză. Aspecte morfologice, sintactice, semantice și pragmatice

Manuela Margan

Rezumat:

Delimitarea domeniului verbal ia în discuție o serie de aspecte care asigură o distincție clară a acestuia în raport cu celelalte părți de vorbire. Sub aspect morfologic, paradigma conjugării în cele două limbi analizate prezintă diferențe notabile, în timp ce, sub raport sintactic, exigențele combinatorii reclamă adesea construcții diferite în română și în engleză. Din perspectivă comparativă, aspectele semantice și pragmatice sunt tratate în manieră similară în cele două limbi, mai ales ținând seama de modificările aduse de noua *Gramatică a Academiei*, ediția 2005.

Cuvinte-cheie: clasă verbală, aspect morfologic, aspect sintactic, aspect semantic, aspect pragmatic, conjugare, verbe agentive, verbe ergative, verbe performative

Polisemia unităților polilexicale stabile

Angela Savin-Zgardan

Rezumat:

Motivația apariției polisemiei frazeologice în orice limbă se datorează următorilor factori: diversificarea permanentă a lumii înconjurătoare, ceea ce necesită unități glotice noi pentru desemnarea noilor realități; decalajul dintre numărul mare al manifestărilor realității înconjurătoare și numărul limitat al posibilităților de exprimare ale limbii; legea economiei limbii (limba preferă, deseori, nu crearea unităților glotice noi, ci utilizarea celor vechi, recurgând la lărgirea componenței semice a UPS); necesitatea permanentă a vorbitorilor de a-și spori expresivitatea și plasticitatea exprimării (caracterul conotativ este specific unităților frazeologice și unui număr puțin numeros de locuțiuni); factorul lingvistic (treccrea îmbinării libere de cuvinte de pe axa sintagmatică pe axa paradigmatică, devine îmbinare stabilă de cuvinte, iar apoi își extinde sensul).

Cuvinte-cheie: motivație, unitate polilexicală stabilă, polisemie frazeologică

STUDII SOCIALE, CULTURALE ȘI FILOSOFICE

Aspecte problematice ale conceptului *creator*

Florea Lucaci

Rezumat:

În acest studiu ne preocupă problema raportului dintre actul de creație literar-artistică și proiecția sa logică. De ce? Considerăm important conceptul *creator*, deoarece în raport de acesta și de definiția creatorului de artă decidem care ins poate fi justificat ca artist ce aparține unei epoci, unui stil sau unui curent artistic. Totodată, ținem seamă de dinamica creației, de preocuparea artiștilor de a-și dobândi identitatea prin idei de avangardă, prin noutate și originalitate și, implicit, de a se diferenția de pseudo-artiști. Or, de aici rezultă, pe de o parte, necesitatea de a corecta din când în când conținutul noțiunii de *creator*, iar pe de altă parte, conform principiilor identității și diferenței, de a evidenția derapajul și înstrăinarea vizibile uneori în experimentele literar-artistice.

Cuvinte-cheie: creator, ontologie, logică, identitate, diferență

Imaginea subversivă

Liana-Cecilia Bărbos

Rezumat:

Imaginea prin capacitatea ei de subjugare, prin fascinația exercitată neînterupt asupra teoreticienilor, continuă să incite la tensionarea limitelor hermeneuticilor domeniiale. În ciuda justificărilor, a certitudinilor nu o dată semnalate dintr-o direcție sau alta, rămâne în permanență deschis un spațiu al interogației.

Preocupați mai mult de circumscrierea ariei fiecărui tip de artă, urmărind cu precădere stabilirea unei distincții nete între cele două entități specifice de imagini – imaginile ce comportă dimensiuni lingvistice și expresiile vizuale – cercetătorii au cel puțin nostalgia convergențelor.

Ne propunem o abordare a imaginii dintr-o perspectivă tematică, vizând obținerea unor echivalențe structurale sau funcționale între literatură și plastică, cu alte cuvinte o complementaritate verbo-ionică.

Cuvinte-cheie: subversiv, hermeneutică, imagine vizuală, complementaritate verbo-ionică

Limbaajul – între Carl Gustav Jung și filosofia hindusă

Dana Sorana Urs

Rezumat:

Lucrarea oferă o ipoteză asupra limbajului bazată pe o sinteză între teoria arhetipurilor postulată de către Carl Gustav Jung și gramatica filosofiei antice hinduse. Premisa de bază este aceea că limbajul își are originea într-o zonă cauzală, organizată într-un număr de arhetipuri sau tipare primordiale.

Avându-și sediul în inconștientul colectiv, ele guvernează întreaga manifestare a limbajului și, deținând acest statut, sunt răspunzătoare de existența și de funcționarea a ceea ce numim universalii lingvistice.

Cuvinte-cheie: arhetip, limbaj, sine, cuvânt primordial, transformare, lege, structură, guvernare

Limită și transgresiune din perspectiva istorică a reglementărilor urbanistice – studiu de caz, centrul istoric Sibiu

Guttman Szabolcs-István

Rezumat:

Forțele transgresive prezente de-a lungul istoriei se manifestă azi nu numai în dezbaterile din viața cotidiană, ci evident în toate domeniile cunoașterii. Deruta și contradicțiile rezultate tocmai din dificultățile de pendulare între asumarea limitei și tentația abolirii ei reflectă de fapt articularea profilului societății contemporane. Este interesant să urmărim în ce măsură – în condițiile în care „nesfârșita negociere cu transgresiunea, care este de fapt o viclenie a rațiunii comune, este înlocuită cu uimitoarea simplitate a formulei *totul este permis*” (Jean-Claude Guillebaud, *Gustul viitorului*) – reglementările urbanistice mai au capacitatea de a se impune și de a limita proliferarea unor tendințe din ce în ce mai greu de gestionat.

Eficiența reglementărilor de dezvoltare privind imaginea și confortul urban, se poate cântări cel mai bine prin rezultatele calității ansamblului edificat, în momentele istorice de cotitură, când aspirațiile estetice și cele de utilitate sunt modificate radical. Studiul de caz se focalizează asupra centrului istoric sibian, fost Capitală Culturală Europeană în anul 2007.

Cuvinte-cheie: transgresiune, societate contemporană, reglementări urbanistice, Sibiu– capitală culturală europeană 2007

Istoria evoluției codurilor civile românești

Petru Tărchilă

Rezumat:

Odată cu abolirea regimului turco-fanariot din cele două țări românești, Moldova și Muntenia, cu începerea din anul 1821, și cu atragerea acestora în sfere de interese paneuropene, prin intermediul inițial al Rusiei și apoi prin cel determinant al Franței, vor apărea mutații calitative și în domeniul juridic, materializate prin activitatea de codificare a normelor de drept, printre care și ale dreptului civil. Această activitate s-a desfășurat în mai multe etape distincte, în funcție de rațiunile care au impus elaborarea și adoptarea codurilor, iar intrarea în vigoare și aplicarea acestora a avut loc succesiv.

Primele două mari valuri de codificare moderne s-au circumscris deopotrivă exigențelor dezvoltării generale și imperativului unificării legislațiilor în cadrul procesului de formare a statului național român și sunt legate conjunctural de două mari personalități istorice: Domnitorul Alexandru Ioan Cuza și, respectiv, Regele Carol al II-lea, ale căror nume le-au împrumutat inițial. Astfel, sub impulsul cerinței art. 35 al Convenției de la Paris din 1858, în prima etapă a proiectului de constituire a statului unitar modern român sub forma Principatelor Unite, în urma Unirii din 1859, legislațiile din cele două

Principate au fost unificate și modernizate în spirit european, prin elaborarea, adoptarea și intrarea în vigoare în 1865 a celor patru coduri majore: civil și de procedură civilă, penal și de procedură penală, în consonanță cu dezvoltarea economico-socială a țării; adoptarea primului cod comercial modern (după modelul celui italian) avea să mai aștepte până în 1887.

Al doilea val de codificare va surveni sub impactul nevoii de unificare a legislațiilor celor trei provincii românești alipite după 1918 la Regatul României, cu legile acestuia, cât și sub necesitatea punerii lor de acord cu ideile sociale, economice și politice ale timpului și cu evoluția reglementărilor juridice din celelalte țări europene. A fost vorba însă de o vastă operă de codificare, rămasă neterminată din cauza conjuncturii politice, în sensul că au fost elaborate și au intrat în vigoare în 1936 numai Codul penal și Codul de procedură penală Carol al II-lea. În ce privește Codul civil, Codul de procedură civilă și Codul comercial, deși adoptate, punerea lor în vigoare avea să fie amânată, la 31 decembrie 1940, *sine die* și nu se va produce niciodată, rămânând astfel la nivelul de simplu exercițiu de tehnică legislativă.

Cuvinte-cheie: Codul civil, Codul de procedură civilă, Codul penal, Codul de procedură penală, Codul comercial etc.